

"Състояние и тенденции за развитие на МСП в секторите „Животновъдство” и „Растениевъдство” в България. Сравнителен анализ с Испания и Турция

"Състояние на МСП в секторите „Животновъдство ” и „Растениевъдство” в България.

През 2012 г. БВП (брутен вътрешен продукт) е 39,7 млрд. евро. По паритет на покупателната способност, БВП на глава от населението е 47% от този в ЕС-27.

Социално-икономическо положение в селските райони

Селските райони заемат 81% от територията и 39% от населението на България.

През периода 2007-2012 г., продължава спадът на броя и гъстотата на населението, и се увеличава рискът от обезлюдяване на значителни територии в селските райони.

Гъстотата на фирмите, инвестициите и производителността на труда в селската икономика са ниски.

През 2012 г. БДС (брутна добавена стойност), създадена в селското стопанство е 2 056,9 млрд.евро, което е 6% от общото за България. През 2007-2012 г. БДС в постоянни цени нараства с 12,1.

Производителността на труда, измерена с БДС на една годишна работна единица (ГРЕ) е много ниска – средно за 2010-2012 г. е 3 825,9 евро, което е само 26% от ЕС-27.

През 2012 г. използваната земеделска площ (ИЗП) е 5,12 млн. ха, което е 46,1% от територията на страната. Обработваемата земя е 3,3 млн. ха (64% от ИЗП), постоянно затревените площи - 1,65 млн. ха (32,1%), а трайните насаждения - 159,1 хил. ха (3,1%). През периода 2007-2012 г. обработваемата земя нараства с 8%, а постоянно затревените площи и трайните насаждения намаляват, съответно с 10% и 19%.

Раздробеността на земята затруднява главно дългосрочните инвестиции в подобрения на земята, трайни насаждения и инфраструктурата.

През периода 2007-2012 г. се наблюдават значителни промени в отрасловата структура на земеделието. Делът на растениевъдството в брутната добавена стойност нараства от 56% през 2007 г. на 69% през 2012 г. и съответно делът на животновъдството спада.

Преобладават зърнените и техническите (предимно маслодайни) култури, като техният дял непрекъснато нараства, достигайки 58% през 2012 г., поради стимулите по ОСП (общата селскостопанска политика) и растежа на международните пазари.

През периода 2007-2012 г. има постоянен спад на площите с трайни насаждения, докато площите със зеленчуци са стабилизирани.

През 2007-2012г. продължава спадът на всички видове селскостопански животни (говеда, овце, кози, свине и птици).

В България има слаби хоризонтални и вертикални връзки в хранителната верига. Участието на земеделските стопани в групи и организации на производители е много ограничено. Голяма част от земеделските производители, особено в растениевъдството, нямат предварително сключени търговски договори.

Близо две-трети от управителите на стопанствата са на възраст над 55 г. ,а преобладаващата част (96,6%) от управителите на стопанства имат само практически опит в земеделието, но нямат специализирано земеделско образование.

В сектора на производство на храни преобладават микро-фирмите, но над 50% от добавената стойност се създава от средните фирми.

През 2007-2012 г. е отбелязан много голям ръст на производителността на труда в хранително-вкусовата промишленост - 90%.

Отрицателни страни

- Неблагоприятна възрастова и образователна структура на управителите на стопанствата и заетите в земеделието;
- Незавършено реструктуриране и модернизация на малките стопанства;
- Тенденция на спад на традиционно отглежданите земеделски култури в България.
- Раздробена собственост върху земята и горите, които са частна собственост;
- Слаба диверсификация на стопанската дейност в земеделските стопанства;
- Амортизирано оборудване и морално остарели технологии в част от земеделските стопанства и в горското стопанство;
- Ниска производителност на труда в селското и горското стопанство, и хранително-вкусовата промишленост;
- Ниска инвестиционна активност, недостатъчни инвестиции в технологична модернизация и иновации в селското и горско стопанство и преработващата промишленост;
- Силна зависимост от вноса на суровини в някои подотрасли на хранително-вкусовата промишленост (основно месо, млечна и консервна);

- Неблагоприятна структура на износа и вноса на селскостопански стоки - непреработените земеделски продукти преобладават в износа, а преработените във вноса;
- Слаби вертикални връзки, коопериране и сътрудничество в хранителната верига;
- Слабо коопериране между земеделските стопани и слаби пазарни позиции, включително и поради нелоялна конкуренция от вносна продукция и злоупотреба с пазарна сила на посредници;
- Стари технологии и съоръжения в хидромелиоративната инфраструктура извън стопанствата и лошо поддържане и ползване на инфраструктурата;
- проблеми в стопанисването и използването на хидромелиоративните съоръжения;
- Слаба организация за трансфера на знания в земеделието, ХВП и горското стопанство; недостатъчно ефективна връзка между научно-изследователските и образователни институти и бизнеса;
- Неразвити механизми за управление на риска;
- Ограничен достъп до кредит и външно финансиране, особено за малките и средни стопанства.

Положителни страни

- Благоприятен агро-екологичен потенциал за развитие отглеждане на различни земеделски култури;
- Бързо развиващ се сектор на биологичното земеделие;
- Високи изисквания на българските потребители към качеството на храните и предпочитание към местните храни;
- Нарастващ брой земеделски стопанства и фирми от хранителната промишленост, ориентирани фирмените си стратегии към качество и иновации;
- Консолидирана и частично модернизирана хранителна промишленост;
- Увеличена експортна ориентация на производството;
- Достъп до пазарите на ЕС, традиционно присъствие на пазарите в Русия, ОНД и Близкия Изток;
- Развита система за аграрно образование, наука и съветнически услуги;
- Изградена базисна инфраструктура за напояване и отводняване, включително брой и обем на язовири;
- Традиции в създаването и отглеждането на гори, дърводобива и горската промишленост.

Кралство Испания

С площ от 504 645 км², Испания е четвъртата по големина държава и втора в Европейския съюз. Съвременна Икономическото възстановяване на Испания, след рецесията, все още показва и признаци на нестабилност. Безработицата продължава да е втората най-висока в региона, отчитайки ниво от 25,8% през декември 2013 г. Страната има и втората най-висока младежка безработица, като през декември тя обхващаше 54,3% от лицата под 25-годишна възраст. (27.02.2014)

Въпреки това испанското правителство се ангажира да прилага и подкрепя мерки за насърчаване на интернационализацията на испанските МСП-та.

Отчетите от баланса за търговия с хранително-вкусовата промишленост през 2011 г. възлизат на 3,487 милиона евро, като през 2012 г. са се повишили в размер на 5,918 милиона евро.

Общата стойност на (хранителни и нехранителни) селскостопански продукти и рибарство възлизат на 32,752 милиона евро през 2011 г. И 35,719 милиона евро през 2012 г.

Сектори	Основните дестинации извън ЕС по степен на важност (с износ над 20 М €)
Плодове и зеленчуци	Русия, Швейцария, Норвегия, САЩ, Бразилия, Алжир, Мароко
Риба и рибни консерви	Япония, Китай, Хонг-Конг, Еквадор, Сейшелските о-ви, Тайланд, Мавриций, САЩ, Русия, Кот д'Ивоар
Месо	Русия, Япония, Хонг-Конг, Андора, Южна Корея, Бенин, Китай
Зехтин	САЩ, Австралия, Япония, Бразилия, Русия, Китай, Мексико
Вино	САЩ, Швейцария, Канда, Япония, Русия, Китай, Мексико, Норвегия

Стратегически стъпки за развитие на интернационализацията в Испания

1. Кординация	2. Информираност и обучение	3. Подкрепа и прилагането на износа	4. Отварянето на пазари
1.1 Подобряване на координацията и сътрудничеството между отделите в министерствата.	2.1 Насърчаване на специализирано обучение по интернационализация.	3.1 Засилване и подобряване на координацията в областта на външната реклама.	4.1 Премахване на тарифните и нетарифните бариери.
1.2 Подобряване на координацията и сътрудничеството с Автономните области.	2.2 Улесняване на достъпа до електронно управление.	3.2 Определяне на стратегии за действия.	4.2 Защита срещу нелоялни търговски практики.
1.3 Подобряване на координацията и сътрудничеството със секторните асоциации.	2.3 Подобряване на знанията за степента на интернационализация на агроиндустриалните фирми.	3.3 Подобряване на достъпността на финансови ресурси за инвестиции и финансовите Рискове.	4.3 Защитата на правата на интелектуална собственост.
1.4 Опростяване на административните процедури и подобряване на услугите.	2.4 Подобряване на познанията за чуждите пазари.	3.4 Подкрепа за присъствието и възлагането на международни търгове.	4.4 Споразумения с трети страни.
		3.5 Увеличаване на износа.	
		3.6 Увеличаването на капацитета за износ.	

Sector breakdown - September 2014

	EXPORTS			IMPORTS			BALANCE	
	Million €	% share	% y-o-y	Million €	% share	% y-o-y	Million €	% y-o-y
Food, beverages and tobacco	2,781.7	13.1	1.1	2,601.3	11.0	12.4	180.4	-58.8
Meat products	465.0	2.2	7.3	167.0	0.7	0.8	298.1	11.4
Fishery products	241.4	1.1	0.9	479.1	2.0	13.0	-237.7	-28.8
Fruits, vegetables and legumes	784.0	3.7	-2.1	328.7	1.4	8.7	455.3	-8.8
Other food products	930.9	4.4	2.3	1,386.4	5.8	17.4	-435.6	-71.7
Beverages	330.0	1.6	-4.4	140.6	0.6	-4.8	189.4	-4.2
Tobacco	30.4	0.1	30.7	119.4	0.5	8.6	-89.1	-2.8

*Источник: Evaluation Department (Secretariat of State for Trade), data from Spanish Customs Department (Tax Agency)

Geographic breakdown - September 2014

	EXPORTS			IMPORTS			BALANCE	
	Million €	% share	% y-o-y	Million €	% share	% y-o-y	Million €	% y-o-y
EUROPE	15,100.6	71.2	8.6	14,224.4	60.3	8.4	876.2	11.8
EUROPEAN UNION *	13,768.7	65.0	9.6	12,719.5	54.0	8.9	1,049.2	18.0
EURO AREA	10,833.2	51.1	8.8	10,030.2	42.6	7.6	803.0	26.7
France	3,473.3	16.4	12.1	2,596.7	11.0	12.7	876.6	10.3
Belgium	543.6	2.6	2.8	611.9	2.6	9.2	-88.4	-116.9
Luxembourg	19.1	0.1	0.6	39.7	0.2	13.8	-20.6	-29.5
Netherlands	574.2	2.7	28.7	898.9	3.8	6.7	-324.8	18.0
Germany	2,234.5	10.5	7.2	2,950.4	12.5	14.7	-715.9	-47.1
Italy	1,646.8	7.8	9.7	1,359.2	5.8	-1.5	287.6	136.8
Ireland	82.8	0.4	44.7	182.1	0.8	-1.0	-99.3	21.6
Portugal	1,697.5	8.0	-1.6	875.5	3.7	-6.2	822.1	3.8
Austria	155.7	0.7	-4.6	164.5	0.7	1.2	-8.8	-1,677.2
Finland	67.9	0.3	-0.8	93.1	0.4	18.7	-25.2	-152.3
Greece	187.3	0.9	58.0	37.3	0.2	-72.7	150.0	927.0
Slovenia	34.2	0.2	0.0	23.4	0.1	2.8	10.9	-5.6
Malta	12.2	0.1	11.0	2.6	0.0	-45.5	9.6	54.9
Cyprus	17.0	0.1	-6.2	0.7	0.0	-40.4	16.3	-3.8
Slovakia	62.0	0.3	18.5	127.1	0.5	32.0	-65.1	-48.1
Estonia	11.7	0.1	-5.2	52.2	0.2	1,506.0	-40.6	-547.9
Latvia	13.6	0.1	-7.9	15.0	0.1	318.8	-1.4	-112.4
REST OF EU	2,935.5	13.8	12.3	2,689.3	11.4	14.0	246.2	-3.5
United Kingdom	1,433.2	6.8	16.2	1,132.4	4.8	18.6	300.8	8.1
Denmark	89.9	0.4	-13.5	138.4	0.6	11.9	-48.5	-145.2
Sweden	177.7	0.8	20.2	236.4	1.0	4.1	-58.7	25.8
Lithuania	39.0	0.2	46.1	20.4	0.1	0.9	18.6	188.1
Poland	354.8	1.7	12.9	364.6	1.5	16.0	-9.8	-4,825.7
Czech Republic	157.0	0.7	15.2	263.3	1.1	12.4	-106.3	-8.4
Hungary	101.0	0.5	20.9	170.5	0.7	7.8	-69.5	6.8
Bulgaria	147.4	0.7	14.3	41.8	0.2	-40.6	105.6	80.3
Romania	166.6	0.8	28.0	120.9	0.5	23.9	45.7	40.3
Croatia	18.8	0.1	50.5	6.8	0.0	15.1	12.0	82.3
REST OF EUROPE	1,331.9	6.3	-0.6	1,504.9	6.4	4.1	-173.0	-64.0
Switzerland	275.0	1.3	-11.6	244.9	1.0	7.2	30.1	-63.6
Norway	240.9	1.1	354.4	282.1	1.2	74.6	-41.2	62.0
Turkey	379.8	1.8	3.7	345.9	1.5	22.3	34.0	-59.3
Russia	238.3	1.1	-0.6	446.6	1.9	-36.7	-208.4	55.3

Земеделие	2011	2012	2013
Земеделска площ (ИЗП) (хил. ха)	23,278	23,655	23,033
Обработваема земя (хил. ха)	16.991	17.364	16,981
Неполивно използвани земеделски площи (хил. ха)	13.386	13.511	13,441
Напоявани използвани земеделски площи (хил. ха)	3,605	3,853	3,541
Земеделски кооперации (брой)	3,861	3,844	NA
Средният оборот на земеделски кооперации (хил. €)	6,170	6,684	NA
Производителите работещи в биологичното земеделие (бр.)	32,837	32,724	NA
Стопанствата за биологично отглеждане на добитък (бр.)	6,074	6,104	NA
Използвана земеделска площ биологично (хил. ха)	1,845	1,757	

Земеделие	2010	2011	2012
Цените на земята (€ / ха по текущи цени)	10,163	10,003	9,705
Рента, наем (€ / ха текущи цени)	162	157	153

*ИЗТОЧНИК: MINISTERIO DE AGRICULTURA, ALIMENTACIÓN Y MEDIO AMBIENTE OCTUBRE 2014

Република Турция

С площ от 783 562 km², през последните години, Турция бързо се развива като една от най-големите производители на земеделска продукция в света.

Увеличеното производство е база за рязкото увеличение на износа. "Износът на земеделието и износът на хранителни продукти през 2013 г възлиза на 18 милиарда щатски долара."

През първите 8 месеца на 2014 г. износът е нараснал с 5,6 на сто, в сравнение със същия период на 2013 г. и възлиза на 11,6 млрд. долара.

Проекта на националната стратегия за развитие на селските райони на Република Турция (НСРСП), която обхваща периода 2014-2020 г. е в процес на разглеждане и одобрение. Националната стратегия за развитие на селските райони има за цел да повиши производителността на селското население и намаляване на различията между равнищата на доходи от селско и градско население.

Стратегически цели на стратегията за развитие на селските райони са:

1. Развитие на икономиката в селските райони, увеличаване на възможностите за заетост.
2. Подобряване селска среда, устойчивото използване на природните ресурси.
3. Подобряване на социалната и физическата инфраструктура на селата.
4. Подобряване на човешкия капитал в селските общности и намаляване на бедността.
5. Повишаване на капацитета за местно развитие чрез създаване на структури за управление на областно ниво.

Основно националното подпомагане на Република Турция може да бъде класифицирано:

1. Селскостопански субсидии
2. Подпомагане развитието на селските райони
3. Програми за регионално развитие
4. Поддръжка на инфраструктурата

66.4% от населението в селските райони на Република Турция е ангажирано със селскостопанска дейност.

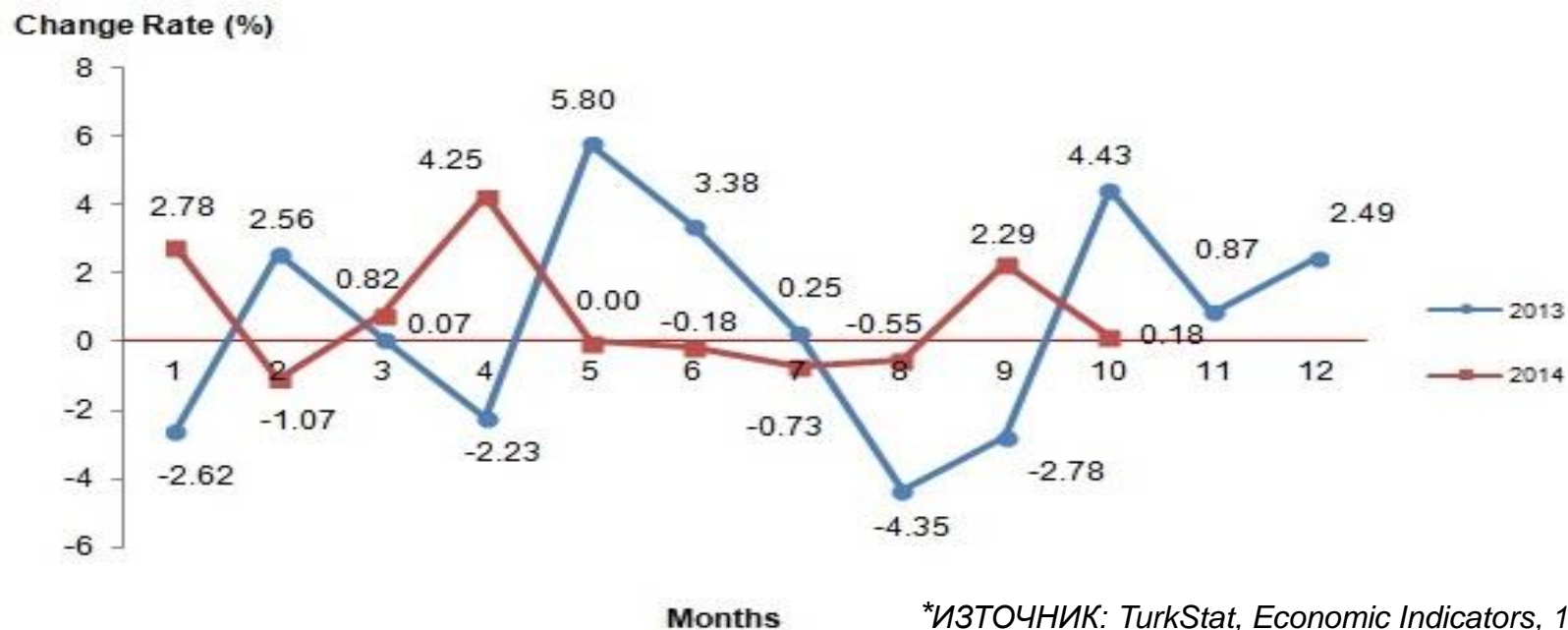
Инвестиции в селските райони за развитие на Турция (2006-2014) Министерство на земеделието, храните и животновъдството (MOFAL)

Подкрепени проекти	Брой проекти	Общо изплатени суми (Турски лири)
Обработка и пакетиране на растителна продукция	1981	414,6 Мил. TL
Обработка и маркетинг на стоки от животински произход	970	184,5 Мил. TL
Поливни проекти	629	98,7 Мил. TL
Складови помещения	377	81,8 Мил. TL
Хладилни помещения	320	70,4 Мил. TL
Оранжерии с алтернативна енергия	267	53,3 Мил. TL
Преработка и пакетиране на рибни продукти	49	8,8 Мил. TL
Проекти за оборска тор	13	2,4 Мил. TL
Инвестиции в козевъдство и овцевъдство	116	13,2 Мил. TL
Алтернативни енергийни източници	11	1,7 Мил. TL
Тотално:	4733	929,4 Мил. TL
Тотално: (EURO)		325 Мил. EURO

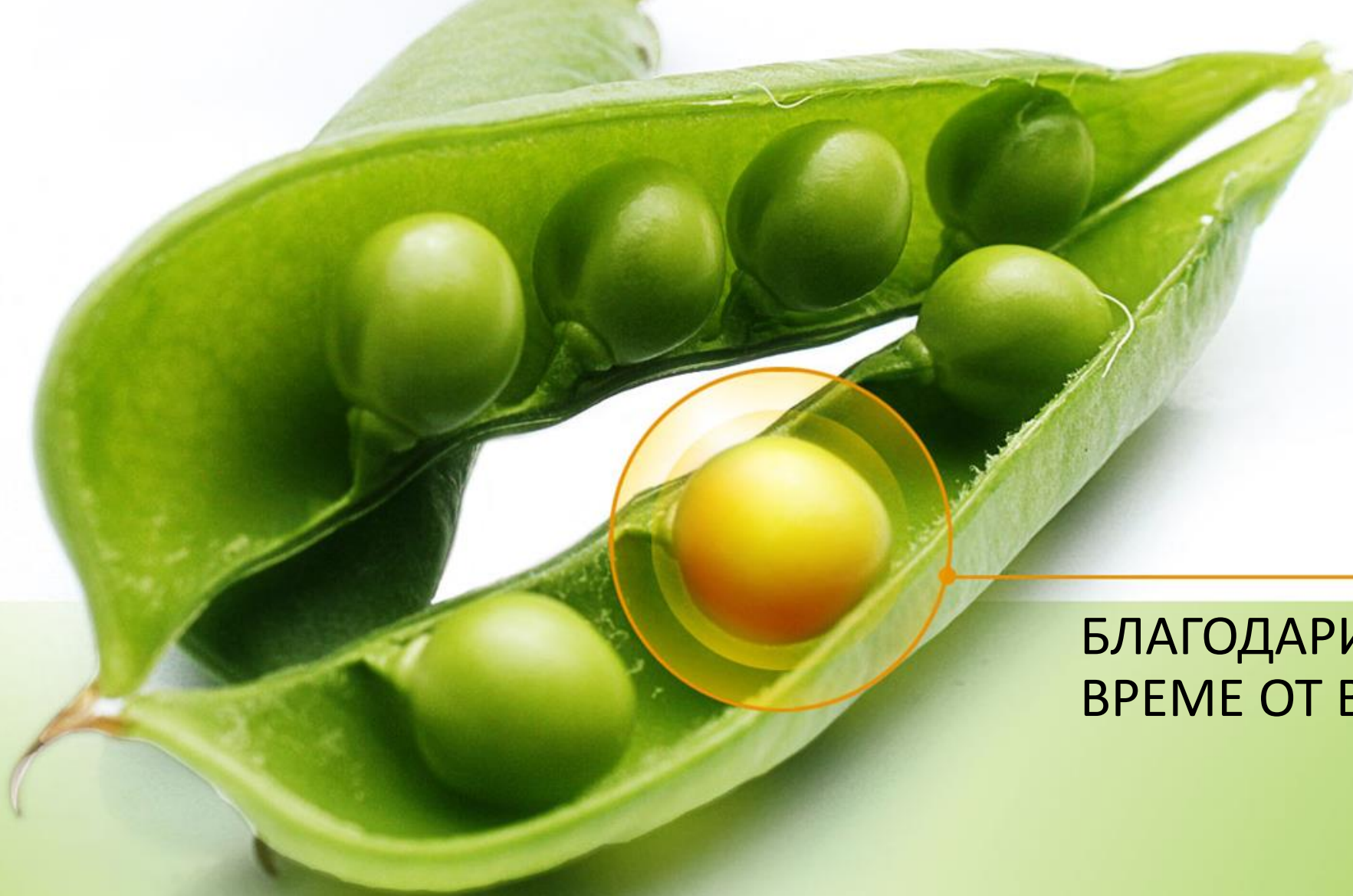
Rate of change by sectors and Agriculture PPI (2010=100), October 2014

Sectors	Index	Monthly change (%)	Rate of change on December of the previous year (%)	Annual change (%)	Rate of change in 12 months moving averages (%)
Agriculture PPI	120.07	0.18	7.92	11.57	10.48
Agriculture and hunting products	119.03	0.48	7.32	11.61	10.48
Forestry products	156.85	-3.11	24.17	28.87	20.18
Fishing	131.07	-8.00	17.35	-6.63	-0.03

Agriculture PPI (2010=100), 2013-2014 (Monthly change)

*ИСТОЧНИК: TurkStat, Economic Indicators, 14 November 2014

**БЛАГОДАРИМ ЗА ОТДЕЛЕНОТО
ВРЕМЕ ОТ ВАША СТРАНА!**